

Kijkkader voor praktijken van samen opleiden

Platform Samen Opleiden & Professionaliseren in samenwerking
met werkgroep Good Practices Werkpleklers.

Kijkkader voor praktijken van samen opleiden

Introductie

Voor u ligt het *Kijkkader voor praktijken van samen opleiden*. Het is een hulpmiddel om binnen uw opleidingsschool het gesprek over opleidingspraktijken op gang te brengen: Waar zijn we tevreden over? Wat willen we (verder) ontwikkelen? Het kijkkader is ontworpen door drie lectoren¹ in samenwerking met mensen uit de praktijk van het samen opleiden.² U kunt met het kijkkader bestaande praktijken analyseren en verbeteren en nieuwe praktijken ontwerpen. Dit blok bevat 25 vellen met daarop het kijkkader dat bestaat uit negen ijkpunten met per ijkpunt een aantal sleutelvragen.

Ontstaan kijkkader

De Werkgroep Good Practices Werkpleklers heeft in 2016 en 2017 meer dan 40 goede praktijkvoorbeelden van samen opleiden verzameld. De voorbeelden zijn gebundeld in twee publicaties: *Samen leraren opleiden. Parels uit de praktijk I en II* (goo.gl/ppJsyP en goo.gl/w9XFEa). Opleidingsscholen kunnen deze good practices gebruiken als inspiratiebron, als spiegel en als aanjager voor de dialoog over het samen opleiden. Deze reeks good practices riep de vraag op: waar ligt de gemeenschappelijkheid en wat zijn de onderliggende principes?

De drie lectoren hebben op basis van een grondige analyse van de good practices uit 'Parels uit de praktijk' het eerste concept van het kijkkader ontwikkeld. Dat ontwerp is vervolgens in nauwe samenwerking met de makers van de good practices (school- en

instituutsopleiders) in drie rondes verder aangescherpt. Het resultaat is een kader dat door de opleiders op de werkplek als herkenbaar en betekenisvol wordt gezien.

Opbouw kijkkader

Driehoek theorie-praktijk-persoon

De basis van het kijkkader is de driehoek theorie-praktijk-persoon (Kelchtermans, 2010), omdat opleidingspraktijken – in meer of mindere mate – de verbinding nastreven of realiseren tussen deze elementen:

- **Praktijk:** de school als leeromgeving (lespraktijk, team, schoolomgeving, visie en missie);
- **Theorie:** impliciete praktijkkennis van leraren en begeleiders, kennis uit boeken en expertkennis;
- **Persoon:** persoonlijk functioneren student, zijn of haar identiteit, leervragen, doelen en reflecties.

Negen ijkpunten met sleutelvragen

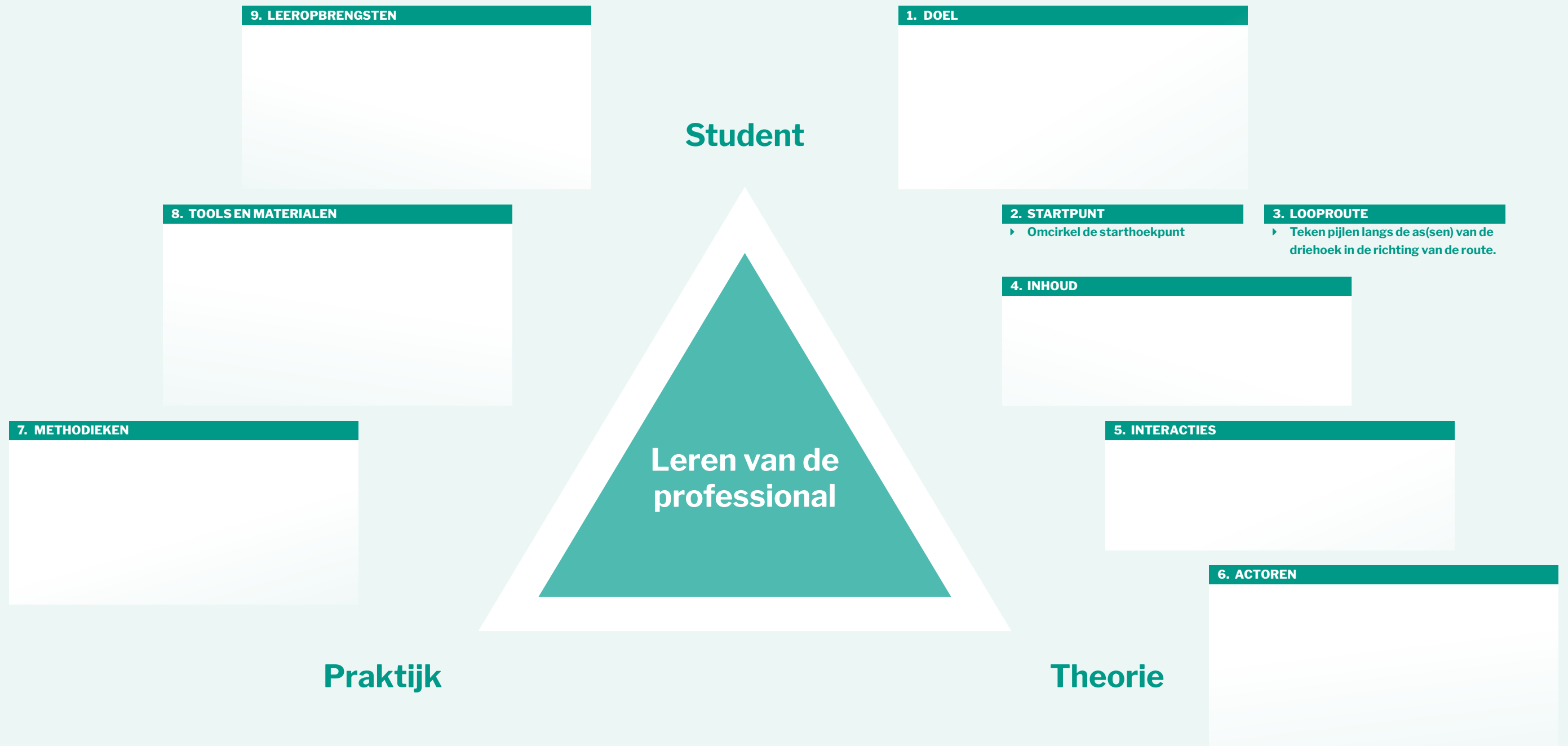
Vanuit het uitgangspunt van de verbinding tussen de drie elementen zijn negen ijkpunten bepaald waarmee elke bestaande of potentiële praktijk van samen opleiden onder de loep genomen kan worden. De ijkpunten met bijbehorende sleutelvragen hebben betrekking op het doel van de opleidingsactiviteit, vanuit welke punt van de driehoek de activiteit start, de 'looproute' vanuit dit startpunt, de inhoud van de activiteit, de interacties en actoren, de methodieken en tools, en tot slot de leeropbrengsten.

“Gebruik het kijkkader om in uw opleidingsschool het gesprek over opleidingspraktijken op gang te brengen: waar zijn we tevreden over en wat willen we verder ontwikkelen?”

1. Het gaat om drie lectoren die verbonden zijn aan een HBO-lerarenopleiding voor voortgezet onderwijs met een lectoraatsopdracht waarbij het verbindingsperspectief een belangrijke rol speelt: 'Integratief Opleiden' (Frank Crasborn, Fontys Lerarenopleidingen Sittard), 'Werkpleklers' (Bob Koster, Fontys Lerarenopleidingen Tilburg) en 'Samen Opleiden' (Mariëlle Theunissen, Hogeschool Rotterdam).

2. Dit zijn Aly Jellema (Opleidingsschool 'School of Education'), Hans van der Linden (ROWF Opleidingsschool, Hoorn), Régie Driessen (Hogeschool Arnhem Nijmegen en Academische Opleidingsschool Midden-Brabant) en Wilma Weekenstroom (Academische Opleidingsschool Oost Nederland).

Kijkkader voor samen opleiden

Aan de hand van negen ijkpunten brengt u – vanuit het verbindingsperspectief – een opleidingspraktijk in kaart. Zie ommezijde voor meer duiding bij de negen ijkpunten.

Wilt u het kijkkader liever digitaal invullen? Ga naar www.platformsamenopleiden.nl/kijkkader

Ijkpunten

- 1. DOEL**
Waarom en met welk doel is activiteit / werkwijze / aanpak / didactiek opgezet?
▶ **Vul het antwoord in**
- 2. STARTPUNT**
Op welk hoekpunt van de driehoek ligt het accent en / of vanuit welk hoekpunt starten de activiteiten?
▶ **Omcirkel de starthoekpunt**
- 3. LOOPROUTE**
Wat is de 'looproute' vanuit dat startpunt?
▶ **Teken pijlen langs de as(sen) van de driehoek in de richting van de route**

- 4. INHOUD**
Om welke inhoud(en) gaat het?
▶ **Vul het antwoord in**
- 5. INTERACTIES**
Om welk soort interacties of bijeenkomsten gaat het?
▶ **Vul het antwoord in**
- 6. ACTOREN**
Wie zijn er betrokken bij de activiteit? Welke actoren?
▶ **Vul het antwoord in**

- 7. METHODIEKEN**
Welke methodieken worden gebruikt in de bijeenkomsten?
▶ **Vul het antwoord in**
- 8. TOOLS EN MATERIALEN**
Welke tools en materialen zijn gemaakt of worden ingezet? Kenmerk van tools is dat je ze letterlijk kunt 'vastpakken'.
▶ **Vul het antwoord in**
- 9. LEEROPBRENGSTEN**
(Hoe) worden leeropbrengsten geëxpliciteerd / in kaart gebracht?
▶ **Vul het antwoord in**

Kijkkader voor samen opleiden

Het kijkkader is een handig instrument om bestaande praktijken van samen opleiden te analyseren en verbeteren of om nieuwe praktijken te ontwerpen. Het helpt om binnen uw opleidingsschool het gesprek over opleidingspraktijken op gang te brengen: waar zijn we tevreden over en wat willen we verder ontwikkelen?

IJkpunten

1. DOEL

Waarom en met welk doel is activiteit / werkwijze / aanpak / didactiek opgezet?

- Wat is het doel van de activiteit / werkwijze / aanpak / didactiek? Wat is de beoogde opbrengst?
- Welke visie op samen opleiden ligt ten grondslag aan deze activiteit / werkwijze / aanpak / didactiek?

2. STARTPUNT

Op welk hoekpunt van de driehoek ligt het accent en / of vanuit welk hoekpunt starten de activiteiten?

- Waar start de route? Wat is de eerste stap?
- Waarop ligt het accent van de meeste activiteiten? Op welke inhoud(en) ligt de nadruk?

3. LOOPROUTE

Wat is de 'looproute' vanuit dat startpunt?

- Welke route is ontworpen? Is er verschil met de uitgevoerde looproute? Hoe is de looproute ervaren door de studenten? Wordt er gewerkt vanuit theorie naar praktijk, of vice versa? Of vanuit de leervragen van de studenten naar de praktijk of juist theorie en weer vice versa?
- Welke accenten zijn zichtbaar in de route? Zijn er dunnere en dikkere pijlen? Kortere en langere? Enkelvoudige en dubbele pijlen?

4. INHOUD

Om welke inhoud(en) gaat het?

- Gaat het vooral om didactische inhoud(en)? Of vooral om inhoud(en) rond managen van de werksfeer? Of om pedagogische inhoud(en)? Of meer gericht op de persoon van de leraar?
- Is er sprake van schoolspecifieke inhoud(en)? Inhoud(en) die vooral voor deze school relevant zijn?

5. INTERACTIES

Om welk soort interacties of bijeenkomsten gaat het?

- Gaat het om intervisie, themabijeenkomsten, stagebezoek / begeleiding, mentorgesprekken, etc?
- Waar, wanneer en hoe vaak vinden die interacties plaats?

6. ACTOREN

Wie zijn er betrokken bij de activiteit? Welke actoren?

- Behalve studenten, wie doen er actief mee met de ontwikkeling en uitvoering van opleidingsactiviteiten? Bijvoorbeeld schoolopleiders, instituutopleiders, interne en / of externe inhoudelijke experts, werkplekbegeleiders, schoolleiding.
- Wat is hun rol? Wat doen ze concreet? Hoe verloopt de afstemming en samenwerking?

7. METHODIEKEN

Welke methodieken worden gebruikt in de bijeenkomsten?

- Is er in de aanpak meer sprake van een overdrachtsmodel of van vraagsturing? Zijn de bijeenkomsten docentgestuurd, studentgestuurd of is er sprake van gedeelde sturing?
- Is er sprake in het draaiboek van de bijeenkomst van een stappenplan? Hoe zien die stappen eruit?
- Welke werkvormen worden gebruikt? Wat zijn de belangrijkste werkvormen?

8. TOOLS EN MATERIELEN

Welke tools en materialen zijn gemaakt of worden ingezet? Kenmerk van tools is dat je ze letterlijk kunt 'vastpakken'.

- Zijn er opdrachten, leerwerktaken, invulformulieren, vragenlijsten, objecten, stappenplannen, filmpjes, lesmaterialen, etc. gemaakt?
- (In hoeverre) zijn deze tools overdraagbaar en beschikbaar voor anderen buiten de eigen opleidingscontext?

9. LEEROPBRENGSTEN

(Hoe) worden leeropbrengsten geëxpliciteerd / in kaart gebracht?

- Welke leeropbrengsten worden er in kaart gebracht (tevredenheid, inzichten, gedrag)?
- Op welke manier(en) worden de leeropbrengsten in kaart gebracht?
- Wat wordt daarmee gedaan?

Wilt u het kijkkader liever digitaal invullen? Ga naar www.platformsamenopleiden.nl/kijkkader

